

31.1.2018

Liikenne- ja viestintäministeriö

TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN KUNTAYHTYMÄN LAUSUNTO KÄVELYN JA PYÖRÄILYN EDISTÄMIS-OHJELMASTA

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmaksi. Edistämishjelmalla halutaan parantaa kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä sekä tukea ilmastonmuutoksen hillintää ja kansanterveyden parantamista. Ohjelmassa yksilöidään 36 kävelyn ja pyöräilyn edistämistoimenpidettä. Tarkoitus on lisätä kävelyn ja pyöräilyn määriä pysyvästi. Edistämishjelmassa kävelyn ja pyöräilyn vuoden 2030 tavoitteeksi asetetaan 30 % matkamäärien kasvu. Tavoite on sama kuin kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa.

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen vaatii tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Valtion eri toimijoiden lisäksi keskeisiä toimijoita ovat erityisesti kunnat, maakunnat sekä kävelyn ja pyöräilyn eri järjestöt. Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma ei suoraan velvoita ketään toteuttamaan ehdotettuja toimia. Se on eri toimijoiden yhteinen näkemys siitä, mitä kävelyn ja pyöräilyn suosion kasvattamiseksi pitäisi tehdä, yhdessä ja yhteisin toimin. Ohjelman pohjalta on vuoden 2018 alussa tarkoitus valmistella myös valtioneuvoston periaatepäätös kävelyn ja pyöräilyn edistämisestä. Edistämishjelmassa on tehty alustavia arvioita myös tarvittavasta rahoituksesta. Rahoituksesta sovitaan erikseen tulevilla kehysneuvotteluissa.

Tampereen kaupunkiseudun kunnat kehittävät yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää tavoitteenaan uudistaa liikkumisen tapoja kohti kestävästä liikkumisesta. Kaupunkiseutu kasvaa noin 100 000 asukkaalla vuoteen 2040, jolloin Tampereen kaupunkiseudulla asuu lähes puoli miljoonaa ihmistä. Rakennesuunnitelmassa 2040 osoitetaan kaupunkiseudun kasvun painopisteiksi keskustat ja joukkoliikennevyöhykkeet, jotka ovat myös kävelyn ja pyöräilyn käytettävyyden kannalta keskeisiä alueita. Kestävästä liikkumiseen tukeutuva yhdyskuntarakenne sekä eri kestävien kulkutapojen kehittämien tukevat toisiaan ja ovat edellytys asetettujen päästövähennystoimenpiteiden saavuttamiseksi.

Tampereen kaupunkiseutu esittää lausunnossaan näkemyksiä, joiden huomioimisella kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman viimeistelyssä voidaan edesauttaa Tampereen kaupunkiseudun mahdollisuuksia lisätä pysyvästi kävelyn ja pyöräilyn määriä ja siten saavuttaa merkittäviä päästövähennyksiä.

Yleiset huomiot kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmasta

Tampereen kaupunkiseutu toteaa, että edistämishjelmassa esitetyt kehittämistoimenpiteet ovat erittäin kattavasti ja onnistuneesti valittuja. Edistämishjelmassa nähdään kävelyn ja pyöräilyn potentiaali monipuolisesti.

31.1.2018

Toimenpiteistä osa on sellaisia, joilla voidaan vaikuttaa esim. päästövähennystavoitteisiin suoraan, tutkitusti ja nopeasti (esim. infrainvestoinnit). Osa esitetyistä toimenpiteistä on sellaisia, joiden vaikutukset tulevat pitkällä aikavälillä ja jatkuvana (esim. vaikuttaminen yhdyskuntarakenteeseen). Kaikkia esitettyjä teemoja voidaan pitää erittäin tärkeinä.

Edistämishojelman toteuttamiseksi ja jalkauttamiseksi olisi tärkeää, että edistämishojelman toimeenpano suunnitellaan ja vastuutetaan tarkemmin. Tampereen kaupunkiseudun näkemyksen mukaan olisi perusteltua laatia toimenpideohjelma osaksi edistämishojelmaa. Toimenpideohjelmassa tulisi toimenpiteitä priorisoida erityisesti niiden vaikuttavuuden mukaan, huomioiden myös vaikutusten saavuttamisen nopeus ja edellytykset. Fokusoiminen ja priorisoiminen parantaa edellytyksiä saavuttaa asetetut päästövähennystavoitteet. Tampereen kaupunkiseutu osallistuu mielellään toimenpideohjelman ja tarkemman rahoituksen suunnitteluun.

Valtion olisi perusteltua osallistua erityisesti toimenpiteisiin, jotka kohdistuvat isoihin käyttäjäryhmiin ja joilla on siten suurimmat, järjestelmätason, vaikutukset. Vähälukuisempien käyttäjien tarpeita palvelevia toimenpiteitä tulisi pyrkiä toteuttamaan pienillä ja kustannustehokkailla toimenpiteillä, mahdollisesti osana muita kehittämisinvestointeja (esim. maanteiden päällystämisen yhteydessä).

Tampereen kaupunkiseudulle on laadittu kävelyn ja pyöräilyn edistämishojelma, jossa on määritetty seudulla tarvittavia kehittämistoimia. Toimenpiteitä on edistetty seudullisena yhteistyönä ja osin MAL-rahalla. Onkin perusteltua, että valtio osallistuu kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen paikallisten ohjelmien kautta. Tampereen kaupunkiseudulla on käynnistymässä seutuliike-ohjelmatyö, joka jatkaa ja täydentää seudulle laadittua edistämishojelmaa. Seutuliike-ohjelmassa on tarkoitus yhdistää kestävä, turvallisen ja terveyttä edistävän liikkumisen toimenpiteet yhdeksi kokonaisuudeksi. Työssä keskitytään kustannustehokkaisiin poikkihallinnollisiin toimenpiteisiin, joilla voidaan aktivoida ihmisiä käyttämään arjessaan terveyttä edistäviä kulkutapoja. SeutuLiike -ohjelman on tarkoitus valmistua vuoden 2018 aikana. SeutuLiike ohjelma toteuttaa monelta osin myös lausunnoilla olevan kävelyn ja pyöräilyn edistämishojelmassa olevia teemoja.

Kävelyn ja pyöräilyn mahdollistama yhdyskuntarakenne

Tampereen kaupunkiseudun näkemyksen mukaan, on erittäin tärkeää, että MAL-sopimusmenettelyä (kohta 1.2) jatketaan suurimpien kaupunkiseutujen kanssa ja siten kannustetaan kestävästä yhdyskuntarakenteesta ja liikkumisen kehittämiseen. Suurien ja kasvavien kaupunkiseutujen kehittämiseen vaikuttamalla voidaan saavuttaa merkittävimmät vaikutukset. On hyvä, että MAL-rahoitus on tunnistettu omana teemana. Tampereen kaupunkiseutu kuitenkin toteaa, että esitetty summa, 30M€ jaettuna kaupunkiseutujen kesken vuosille 2019-2023, on melko vaatimaton eikä ole siten johdonmukainen asetettuihin merkittäviin, ja hyvin perusteltuihin, tavoitteisiin nähden.

31.1.2018

On tärkeää, että kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden säilyminen valtion infrainvestointien aikana (kohta 1.4.) on huomioitu. Nykyisen kaltaisessa rahoitusympäristössä olisi tärkeää, että kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämismahdollisuudet huomioitaisiin kaikkien valtion infrainvestointien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tämä edistäisi laadukkaiden yhteyksien toteutumista ja toisaalta mahdollistaisi perustasoisten yhteyksien kehittämisen. Esimerkkinä pienestä parantamisesta voidaan mainita projekti maantien 130 valaistuksesta Lempäälän ja Valkeakosken välillä, jonka yhteydessä olisi mahdollista toteuttaa kevyen liikenteen yhteys välille, jolla ei nykyisin ole kysyntää vastaavaa yhteyttä. Isommassa mittakaavassa erityisesti rautatieverkoston kehittämiseen sekä liikennejärjestelmän muuhun merkittävään kehittämiseen liitettävä samanaikainen pyöräilyyhteyksien toteuttaminen mahdollistaisi uusien ja erityisen laadukkaiden (pyöräilyn pikatiet) yhteyksien kehittämisen. Tällaisia voi olla esimerkiksi pääradan kolmannen raiteen suunnittelun ja toteuttamisen yhteyteen liitettävä pyöräyhteyksien sekä asemanseutujen kehittäminen. Valtateille 3, 9 ja 12 on suunnitteilla lukuisia perusparannuksia, joiden yhteydessä olisi edellytyksiä toteuttaa kustannustehokkaasti myös kävelyn ja pyöräilyn yhteyksien kehittämistä.

Laadukas kävely- ja pyöräilyinfrastruktuuri

Tampereen kaupunkiseudun näkemyksen mukaan, laadukas kävely- ja pyöräilyinfrastruktuuri on keskeisin toimenpide asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Laadukas infrastruktuuri luo mahdollisuuden kulkutapojen käyttöön, antaa alustan kehitettävälle palveluille ja parantaa edellytyksiä asenteiden muuttamiseen.

Kunnissa suunniteltujen kehittämistoimenpiteiden toteuttaminen jää usein rahoituksen puutteen vuoksi vajaaksi, vaikka painoarvo on kasvanut (kohta 2.1.). Valtion päästövähennyksiin liitetty kävelyn- ja pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvattamistavoite on kunnianhimoinen, eikä toteudu ilman määrätietoista liikennejärjestelmäkokonaisuuden kehittämistoimenpiteitä. Tampereen seutu toteaa, että valtion olisi toivottua osoittaa todellista tahtotilaa tavoitteen saavuttamiseksi ja siten osaltaan kannustaa myös kuntia entistä määrätietoisempaan pyöräilyverkon ja kävely-ympäristöjen kehittämiseen. Parhaiten vaikuttaminen toteutuu lisäämällä merkittävästi valtion kävelyn- ja pyöräilyn investiohjelman varaamaa määrärahaa (kohta 2.2.).

Kävelyn ja pyöräilyn käyttö ja käytettävyys

Tampereen kaupunkiseudun näkemyksen mukaan on tärkeää, että liikkumisen ohjaus ja kunnossapito on otettu mukaan edistämishjelmaan omina kattavina toimenpidekokonaisuuksina. Yhteyksien ja palvelujen kehittämisestä saavutetaan hyödyt vain, jos niillä on käyttäjiä. Keskeistä on, että yhteydet ovat päivittäin hyvässä kunnossa ja että tieto palveluista on käyttäjällä.

31.1.2018

Kestävien kulkutapojen käyttöön voidaan vaikuttaa esitetyillä liikkumisen ohjauksen toimenpiteillä. Liikkumisen ohjausta on tuettu ansiokkaasti ja Suomessa on kehitetty monipuolisesti toimintatapoja. Jatkossa toimintaa voi olla perusteltua kohdentaa erityisesti hyvien käytäntöjen levittämiseen.

Tampereen kaupunkiseudun SeutuLiike ohjelmassa tullaan kiinnittämään huomiota erityisesti pehmeisiin toimenpiteisiin, joilla ihmisten aktiivisuutta voidaan lisätä. Ohjelmassa tullaan määrittelemään toimenpiteitä, joiden toteuttamisella pyritään nopealla aikataululla vaikuttamaan kestävän ja aktiivisen arkiliikkumisen määriin.

Parantamalla kävelyn- ja pyöräilyn yhteyksiä sekä käyttömahdollisuuksia (pysäköinti ym.), voidaan merkittävästi vaikuttaa kestävien kulkutapojen kulkutapaosuuteen. Siten parannetaan merkittävien joukkoliikenneinvestointien sekä MAAS-palvelujen kannattavuutta lisäämällä kysyntää ja vähentämällä autoriippuvuutta. Kävelyn- ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämistä olisikin erittäin perusteltua liittää myös osaksi muita määräraha-kohtia ja infrainvestointeja.

Tampereen kaupunkiseutu esittää lisäksi, että määritetään kävelyn ja pyöräilyn palvelujen kehittämiseen kohdistettava T&K rahoitusinstrumentti, jolla tuetaan esimerkiksi kulkutapoihin perustuvien first&last -mile ratkaisujen kehittämistä osana matkaketjua sekä esimerkiksi kunnossapitoon liittyviä kokeiluja.

On myös tärkeää tunnistaa ja tunnustaa, että vaikuttavimmat keinot kestävän liikkumisen lisäämiseksi ovat kuitenkin kulkutapojen ei-toivottuun käyttöön liittyvä taloudellinen ohjaus, kuten yksityisautoilun ja pysäköinnin hinnoittelu. Valtion tulee omassa toiminnassaan tarkastella ja edistää myös taloudellisten ohjauskeinojen käyttöönottoa siellä, missä sillä on eniten vaikutuksia.

Tampereella 31.1.2018

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä

Päivi Nurminen
Seutujohtaja

Valmistelu

Tapani Touru

Liikennejärjestelmäpäällikkö

tapani.touru@tampereenseutu.fi

0405034237